

Kirkkonummen kunnanvaltuusto/
Kyrkslättts kommunfullmäktige

Päivämäärä /Datum 11.04.2011

KIRKKONUMMI-KYRKSLÄTT
Konserniförvaltning

Saap. 12.04.2011
Anl.

Dno 944/05.00.00/2011

Käsit.
Behand.

Valtuustoaioite /Fullmäktige motion

Kirkkonummelle Tanskan mallin mukainen ikäihmisten lautakunta

Tiivistelmä/ Sammanfattning

Kirkkonummella niin kuin muuallakin Suomessa halutaan mahdollisuuksien rajoissa siirtyä laitoshoidon kevyempiin ja inhimillisempiin hoitomuotoihin. Keskustelua on käyty Tanskan mallin soveltamisesta. Tanskassa **kuntavaaleissa suoraan vaalein valittavat vanhusneuvostot ovat elimellinen osa kansalaislähtöistä vanhuspolitiikkaa**. Sen vuoksi tarvitaan Tanskan mallin mukainen luottamushenkilö toimielin.

Valtuustoaioitteen perustelut / Grund för motionen

Tanskassa

”1986 Laki kuntien vanhusneuvostoista
1997 Laki kuntien vanhusneuvostojen pakollisuudesta

Kuntavaaleissa suoraan vaalein valittavat vanhusneuvostot ovat elimellinen osa kansalaislähtöistä vanhuspolitiikkaa. Kaikilla 60 vuotta täyttäneillä on äänestysoikeus vaalissa, jonka järjestäminen on kunnan velvollisuus. Vanhusneuvoston lähtökohtana on ikäihmisten oikeus tulla kuulluksi kaikissa heitä koskeissa asioissa jo ennen lopullisen päätöksen tekoa. Parhaimmillaan neuvosto vaikuttaa vanhuspolitiikan muotoiluun ja toteutukseen sekä vaikuttaa vanhusten tarpeiden mukaisesti kunnan voimavarojen kohdentamiseen. Toimintaansa neuvosto saa kunnan taloudellisen ja teknisen tuen, kuten tila- ja sihteeripalvelut. Vanhusneuvostojen tehtäväala kattaa laajasti kunnan ydintoiminnot, esimerkiksi ympäristön, liikkumisen ja asumisen. Käytännössä neuvostojen toiminta kohdistuu ensisijaisesti vanhusten koti-, hoiva- ja ateriapalveluihin sekä vanhusten asumiseen”. Lähde (liite) kuntalehdessä 1/2010 julkaistu: Hyvinvointialan työ- ja elinkeinopoliittinen kehittämissuunnitelman HYVÄTYÖ -TEM kehitysjohtaja Ulla-Maija Laihon kirjoittama artikkeli

Kirkkonummella niin kuin muuallakin Suomessa halutaan mahdollisuuksien rajoissa siirtyä laitoshoidon kevyempiin ja inhimillisempiin hoitomuotoihin. Keskustelua on käyty Tanskan mallin soveltamisesta. Tanskasta voi ottaa oppia ikääntyvän väestön itsemääräämisoikeuden kunnioittamisesta, sillä ”vanhusneuvostot ovat elimellinen osa kansalaislähtöistä vanhuspolitiikkaa.” Tämä tarkoittaa myös sitä, että ikääntyvien ihmisten palvelujen suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuvat luottamushenkilöt ovat 60 vuotta täyttäneitä seniorikansalaisia.

Ehdotamme, että Kirkkonummelle perustetaan lautakunta, jonka alaisuuteen keskitetään Tanskan mallin mukaisesti ikääntyneiden ihmisten palvelut. "Vanhusneuvostojen tehtäväala kattaa laajasti kunnan ydintoiminnot, esimerkiksi ympäristön, liikumisen ja asumisen. Käytännössä neuvostojen toiminta kohdistuu ensisijaisesti vanhusten koti-, hoiva- ja ateriapalveluihin sekä vanhustenasumiseen".

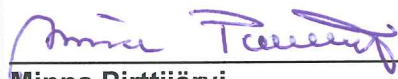
Nykyinen vanhusneuvosto ja perusturvalautakunnan alainen vanhus – ja vammaisjaosto ovat toimieliminä, vain lausunnonantajina ilman todellista päätäntävaltaa. Ja aina ei edes lausuntoja pyydetä tai lausuntoja ei ole mahdollista antaa, koska toimielin kokoontuu harvoin tai ei ollenkaan. Esimerkiksi perusturvan vanhus- ja vammaisjaosto ei kokoontunut viime vuonna 2010 kertaakaan. Silloinkin kun lausuntoja annetaan, niin ne yleensä jätetään huomioimatta päätöksenteossa.

Tanskan mallin mukaiseen toimintatapaan siirtyminen ei ole mahdollista, jos käyttöön otetaan vain kaikki Tanskan mallin heikennykset, mutta vahvuudet ohitetaan. Tanskan mallin mukaisesti meillä ei voida lautakuntaa valita kunnallisvaalien yhteydessä, vaan valinta on jätettävä kunnanvaltuuston tehtäväksi. Suomen lainsäädäntö ei kuitenkaan estä vahvan ikäihmisten asioista päättävän lautakunnan perustamista.

Allekirjoitukset / Underskrifter

Kalervo Kumpula

Minna Pirttijärvi

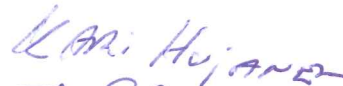

 Bodil

SOSIAALI JA TERVEYS

Tanskan malli vanhustenhoidossa.

Itse-määräämistä, ikääntyvien osallistumista ja –HYGGEÄ!

Frederiksbergin kunnassa, keskellä Kööpenhaminaa sijaitseva dementiakoti Betaniashemmet edustaa brändiksi kehittyneen Tanskan vanhustenhoidon mallin ydinarvoja. Hoivakoti keskittyy asukkaidensa identiteetin ja itse-tunnon vahvistamiseen, ihmisiin-kohtaamiseen perustuvaan hoivaan ja luoviin aktiviteetteihin. Ommistumisen tärkein mittari on hygge: elämänilo ja mukava yhdessäolo.

Tanskan malli on kehitynyt pitkäjänteisen ja johdonmukaisen uudistustyön tuloksena. Sen tavoitteena on ikänyvä kansalaisen itsenäisyyden, osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen perustuvana hyvinvointi. Tavoitteita toteutetaan palvelujärjestelmässä, jossa toteutetaan perhehoitoa, koturuutua, kotikäynnin edellyttämiä kumoutus ja kotona tai hoivakodissa asumista tukevat palvelut muodostavat kokonaisuuden.

Sikäläinen suuri kuntayhteisö on nyrkettä vielä vahvistaneen kansalaisen kannalta toimivan palvelujärjestelmän edellytyksiä. Tanskan mallikään ei ole immuuni julkisen sektorin uudistuspainelle. Hoito- ja hoivapalvelujen osuus bruttokansantuotteesta on reilut yhdeksän prosenttia eli noin prosentin ylittävä suuruus. Miltäkin alueelta on saatava osuus Suomessa. Miltään julkisen rahoituksen varasta tuotettavat palvelut kuormittavat valtion ja kuntien taloutta tavalla, johon ei katsota olevan enää varaa. Ratkaisuja haetaan tuottavuutta parantavasta laatuystävällisestä palveluista myöhenteistä terveyden edistä-

HILKKA JANKKILA HTT Rovaniemi Kirjottaja työskentelee Lapin ammattikorkeakoulussa ja on paneutunut itse allepalikkain väitöskirjassaan.

Luetavaa: Hirvonen, Tirna & Suikkonen, Asko (toim.): 2009. ESPON Paljoissa. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu. Alueiden kehittäminen 55/2009. Parantaa eurooppalaisen alueennustelun ja kehittämistyön tarjoamista ja tukea EU-jäsen maiden yhteistyötä. Massa, Ilmo (toim.): 2009. Viitea teoria Ympäristö yhteiskuntateoriaa. Gaudemius.

arvioi kunta ja maksaa palvelut myös siinä tapauksessa, että kansalainen on valinnut yksityisen palveluntuottajan. Yrityksen osuutta hoivapalvelujen tuottamisesta hallitaan kasvattamalla ja kunnan ja yritysten välisessä yhteistyössä tavoitellaan pitkäjänteisyyttä jopa 10 vuoden hankintasopimuksin. Yritysten osuuden kasvua hidastaa kuitenkin se, että kunnissa kilpailutusta pidetään vaativana ja työläänä menettelyä.

Kansalaisella valinta on vapaina myös sairaalapaivuisuissa. Valinnan helpottamiseksi sairaaloiden toiminnan laatuindexit ovat julkisesti esillä internetissä. Alnoitokset esteellä vapaan valintaan toteuttamiselle voi nousta se, ettei sairaalasta ole oltava juuri silloin, kun kansalainen tulla sinne hotoon päästä.

Federiksbergin sairaalan johtaja Jens Ole Jardenen pitää laatuun satsaamista sairaaloiden elinehtona juuri siksi, että niiden rahoitus on lyhdytty tukimukisiin ja hoitoon tulevien potilaiden määrään.

Tanskan malli määrittää selkeästi eri toimijoiden aseman ja tehtävät vanhustusjärjestelmässä. Päivänhoitoon, sairaaloihin, hoivakodeihin ja hoivakodissa valitse, asuu kotonaan, vai hoivakodissa valitse. Kuntien ja yksityisen tuottajien palveluja. Kuntilla on paljon vapausasuja palvelujen järjestämisen ja tuottamistarjoiluunsa. Kutenkin määrittä, jotka valitso on asettanut, se myös nouttaa.

Esimerkiksi sairaaloiden ladedn valvonta perustuu valtion viranomaisen vuosittain tarkastuksiin, joiden perusteella osasto saavat tähtiluokituksen yhdestä viiteen. Hoivakodissa tarkastuskäyttejä on vuosittain kaksi, toinen ennalta ilmoitettuna, toinen pistokoe.

Kuntavaleissa suurin vaalein valittavat vanhustusuostot ovat elimeillä oma kantsähäntä hoivapolitiikka. Kaikkilla 60 vuotta täyttäneillä on kunnan velvollisuus.

Vanhustusuoston lähtökohtana on ikäihmisen oikeus tulla kuuluttu kaikissa hetä koskevista asioista jo ennen lopullisen päätöksen tekemistä. Parhaimmillaan neuvosto vaikuttaa vanhustalon muotoiluun ja toteutukseen sekä vaikuttaa vanhusten tarpeiden mukaisesti kunnan voimavarojen kohdentamiseen. Toimintaansa neuvosto saa kunnan taloudellisen ja teknisen tuen, kuten tila- ja sihteeripalvelut.

Vanhustusuostojen tehtävää laattaa laajasti kunnan ydintoiminnat, esimerkiksi ympäröivien liikkumisen ja asumisen. Käytännössä neuvoston toiminta kohdistuu ensisijaisesti vanhusten koti-, hoiva- ja ateriapalveluihin sekä vanhusten asumiseen. Kulttuuri tai lähiympäristö ovat toissijaisessa asemassa vanhustusuoston ja kuntien virkkausten keskeisissä neuvostoissa.

Ikäihmisten kansalaisten neuvostuusta kuvaa hyvin se, että 60 vuotta täyttäneistä yli 60 prosenttia kuuluu Tanskan kahteen suurimpaan vanhustalojärjestöön. Heistä 12 prosenttia luokittelee toimintansa vanhustusuostossa tai järjestöissä aktiiviseksi.

Kansalainen päättää – ei viranomainen luostin lähtökohdat kansalaisten itsearastamiselle palvelujärjestelmälle. Ikäihmisten kansalaisten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien vahvistamiseksi säädettiin vuonna 1986 laki kunnan vanhustusuostosta ja vuonna 1997 laki niiden palokissuista.

Vuodesta 2003 alkaen kansalaisella on ollut oikeus valita itse palvelun tuottaja. Palvelutarpeen

Palvelujärjestelmä palottaa tuottajanteen?

Suuren rakennemuutoksen mukainen palvelujärjestelmä sisältää elementtejä, jotka paloktavat toimijat sujuviin hoitoketjuihin ja tehokkuuteen. Myös kepit on otettu käyttöön.

Kun vastuu terveyden- ja sosiaalipalveluista on jaettu valtion pääosan rahoittamien alueiden ja kuntien kesken, molemmissa osapuolilla onyntressi hoitaa tehokkaasti ja taloudellisesti omasta osasta.

Alueiden sairaaloiden kanssa sopimat budjetit perustuvat tietyihin hoitokategoriisiin ja –pavini. Pohtaan on oltava korotettavissa sairaalaostuuden edellyttämään hoitojen laadun. Tämä onnistuu vain, jos potilaan hoidontuotoja pyryy toteuttamaan kuntoluokituksen. Muuoin kunta joutuu maksamaan sairaalalle ylimääräisten hoitopäivien todelliset kustannukset kaksinkertaisesti.

Kuntoutuksella sairaaloihin, päiväsaaraloihin, hoivakodissa ja omilla kodeissa on yksi Tanskan mallin erityispiirre. Sairaaloiden tehtävä on laatia kotiutettaville henkilöille kuntoutus suunnitelmat, joiden perusteella kunnan päässä ostan käynnissä valittomat toimet.

Luogityössä sijaitsevan kuntoutuksenkeskuksen johtajan Mariann Thomassenin mukaan suunnitelmien ovat usein puutteellisia ja sairaaloiden ja kunnan käytännön yhteistyössä on parhainnollista.

Kotona ja kodinomaisesti

Suurin osa tanskalaisista ikäihmisiä asuu ja hallaa asua kotonaan loppuun asti. Hoivakodit ovat paikkoi, joihin "poudetaan".

johtaja Susanne Hansen Lyngby-Taarbaekin mukaan vanhustuspalveluista havainnollistaa kansalaisen oman valinnan vaikutusta palvelun järjestämiseen.

– Jos kotona asumisen edellyttää viikossa vakiokapa 20 tuntia kotipalvelua, se järjestetään, jo taimin valinnan tuloksena on muutto hoivakotiin, mistä kunta tekee päätökseen. Tanskalaisilla on oikeus itse valita, minne pään Tanskaa hän muuttaa asumaan.

Tanskalaiselle palvelu- ja hoivakotiasumiselle lemmillistä on asumisvaljyys ja panostukset yhteisten tilojen viihtyisyyteen.

Myös kiinteistöjen omistamisen ja rahoituksen vastuu ja työajat ovat verrattain selkeät. Yksitysoylyinen asuntotyöt rakennusta omistuksensa kiinteistöön, vuokraa asunnut kunnan hoivakotipaatojen saaneille vanhuksille ja yhteistyökunnalle. Näissä yhteistyöissä kunta voi teetää palveluun tai hoivakodin asukkaat. Ise tuottaa palveluun tai hoivakodin asukkaat. Ise tuottaa palveluun tai hoivakodin asukkaat. Ise tuottaa palveluun tai hoivakodin asukkaat.

ULLA-MARIA LAIHO kehitysohjoja Hyvinvoinnin työ- ja elinkeinoministeriön kehittämishankkeita HYVÄ-TEM